

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΟΓΡΑΦΙΑΣ 18ος-20ός αι.

Πέμπτη, 6.30 - 9.30 μ.μ., Ινστιτούτο Νεοελληνικών Ερευνών - Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών
Βασ. Κωνσταντίνου 48, 5ος όροφος, Αίθουσα 511

Υπεύθυνος: Γιάννης Κουμπουρλής

Το μεταπτυχιακό σεμινάριο «Ιστορία της ελληνικής ιστοριογραφίας, 18ος-20ός αι.» είναι ενταγμένο στο Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών «Πολιτική Επιστήμη και Ιστορία» του Τμήματος Πολιτικής Επιστήμης και Ιστορίας του Παντείου Πανεπιστημίου (κατεύθυνση «Νεότερη Ιστορία»).

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΟΓΡΑΦΙΑΣ Ι, 18ος-20ός αι.

(χειμερινό εξάμηνο)

Δημήτρης Αρβανιτάκης, επιστημονικός συνεργάτης Μουσείου Μπενάκη
Γιάννης Κουμπουρλής, ερευνητής ΙΝΕ/ΕΙΕ

α. Γιάννης Κουμπουρλής: *Από το Διαφωτισμό στον ιστορισμό: η πορεία προς τη συγκρότηση μιας εθνικής αντίληψης για την ελληνική ιστορία*

- 1) Ιστορισμός και πολιτικός ρομαντισμός: οι θεωρητικές προϋποθέσεις της διαμόρφωσης των ευρωπαϊκών εθνικών ιστοριογραφιών.
- 2) Οι ιστορικές αντιλήψεις των εκπροσώπων του ελληνικού Διαφωτισμού και η ανάδυση μιας ελληνικής κοσμικής ιστορικής συνείδησης (Δ. Καταρτζής, Δ. Φιλιππίδης και Γρ. Κωνσταντάς, Α. Κοραής, Ανώνυμος της *Ελληνικής Νομαρχίας*).
- 3) Οι ιστοριογραφικές απόπειρες του ελληνικού Διαφωτισμού (Γρ. Παλιουρίτης, Δ. Αλεξανδρίδης, Λ. Σωτήρης, Κ. Κούμας).
- 4) Η ευρωπαϊκή συμβολή στη διαμόρφωση μιας "εθνικής ιστορίας των Ελλήνων": α) από τον Choiseul-Gouffier στη φιλελληνική ευρωπαϊκή ιστοριογραφία για την Επανάσταση του 1821 (E. Blaquiere, Cl. D. Raffeneil, A. Fr. Villemain, S. G. Howe, Th. Gordon) β) οι Ευρωπαίοι πρόδρομοι του τρισημού σχήματος του Κ. Παπαρρηγόπουλου (J. Emerson, J. W. Zinkeisen, J. G. Droysen, G. Finlay).
- 5) Οι πρώτες ελληνικές ιστοριογραφικές ερμηνείες της Επανάστασης του 1821 (Ι. Ρίζος-Νερούλος, Α. Σούτσος, Ι. Φιλήμων).
- 6) Η ελληνική εθνική ιστοριογραφία (Γ. Κοζάκης-Τυπάλδος, Μ. Ρενιέρης, Γ. Πεντάδης-Δάρβαρης): α) η μετάβαση από μια "ιστορία της Ελλάδας" σε μια "ιστορία του ελληνικού έθνους" στο επίπεδο της ιστορικής οντολογίας, της μεθοδολογίας της ιστορικής έρευνας και της περιοδολόγησης του ιστορικού χρόνου β) η εθνική ιστοριογραφία και η προνοιακή αντίληψη για την ιστορία: από τον "περιούσιο λαό" της παραδοσιακής ιστοριογραφίας στο "κλητό έθνος" των εθνικών ιστορικών.

β. Δημήτρης Αρβανιτάκης: *Ιστορία, Λογοτεχνία και Ιστοριογραφία στο Ιόνιο (19ος-20ός αι.)*

Η περίοδος που άρχισε με το τέλος του δέκατου όγδοου αιώνα υπήρξε για το Ιόνιο κρίσιμη, εφόσον οι νησιωτικές κοινωνίες, ήδη από την πρώτη δεκαετία του επόμενου αιώνα, ενεπλάκησαν σε μια δίνη διεθνών εξελίξεων οι οποίες όχι μόνο εξαφάνισαν τον κεντρικό για αιώνες άξονα αναφοράς της Βενετίας αλλά και δημιούργησαν νέα δεδομένα: διαφοροποίηση της κοινωνικής δομής, νέα κρατικά μορφώματα εντός και εκτός του Ιονίου, έκρηξη της εθνικής ιδεολογίας και δημιουργία του ελληνικού κράτους, ισχυροποίηση της εντόπιας τάσης για πρόσδεση στον "εθνικό κορμό". Τα ζητήματα αυτά υπήρξαν όχι μόνο παρόντα αλλά καθοριστικά για τη συνολική παραγωγή του λόγου στο Ιόνιο. Στόχος του σεμιναρίου είναι η αναζήτηση των αποτυπώσεων των κεντρικών αυτών ζητημάτων όχι μόνο στην ιστοριογραφική αλλά και στη λογοτεχνική παραγωγή. Επικεντρώνοντας το ενδιαφέρον μας στο έργο των Αντ. Μάτση, Διον. Σολωμού, Αρ. Βαλαωρίτη, Κων. Θεοτόκη και Γρ. Ξενόπουλου, με την εμβόλιμη παρουσία του Αλ. Ρίζου Ραγκαβή, θα αναζητήσουμε τους δρόμους και τους μηχανισμούς μέσα από τους οποίους τα μείζονα ιστορικά ζητήματα διεισδυσαν στον χώρο της λογοτεχνίας και κατόρθωσαν, μέσα από άλλους δρόμους, να συμμετάσχουν στον ιστοριογραφικό λόγο.

Επικοινωνία:

 210 7273587

 Γιάννης Κουμπουρλής, ΙΝΕ/ΕΙΕ, Λεωφόρος Βασιλέως Κωνσταντίνου 48, 11635 Αθήνα

 koumpi@eie.gr

Όροι εγγραφής και παρακολούθησης σεμιναρίων: Όπως προβλέπονται στον Κανονισμό Σπουδών του Π.Μ.Σ. Ελεύθεροι ακροατές γίνονται δεκτοί με αίτησή τους.

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΟΓΡΑΦΙΑΣ ΙΙ, 18ος-20ός αι.

(εαρινό εξάμηνο)

Βαγγέλης Καραμανωλάκης, επιστημονικός συνεργάτης ΑΣΚΙ
Γιάννης Κουμπουρλής, ερευνητής ΙΝΕ/ΕΙΕ

α. Γιάννης Κουμπουρλής: *Η ελληνική εθνική ιστοριογραφία (Σπ. Ζαμπέλιος, Κ. Παπαρρηγόπουλος)*

- 1) Η διαμόρφωση των "ιστορικών δικαίων του ελληνισμού" και η ένταξη της μακεδονικής και της βυζαντινής περιόδου στην "ιστορία του ελληνικού έθνους". Ο ρόλος του "εθνικού ιστορικού" στη σκέψη των Ελλήνων εθνικών ιστοριογράφων.
- 2) Οι πηγές της εθνικής ιστορίας: από την κριτική των ιστορικών πηγών της παραδοσιακής χρονογραφίας στη συνειδητή "παραποίηση" των ιστορικών δεδομένων.

β. Βαγγέλης Καραμανωλάκης: *Η ιστορική επιστήμη από τον Σπυρίδωνα Λάμπρο στον Απόστολο Βακαλόπουλο*

- 1) Όροι διαμόρφωσης της ιστορικής επιστήμης στην Ελλάδα του τέλους του 19ου αιώνα: η διαχείριση του τρισήμου σχήματος του Κ. Παπαρρηγόπουλου και η επιστημονική ιστορία του Σπ. Λάμπρου.
- 2) Η συγκρότηση της μελέτης του Βυζαντίου και της νεότερης ελληνικής ιστορίας ως αυτόνομων περιόδων.
- 3) Η αντιμετώπιση του κομμουνισμού: όψεις της ακαδημαϊκής ιστοριογραφίας στο μεσοπόλεμο.
- 4) Μετακινώντας τα όρια: νέες θεωρήσεις και διευρύνσεις του εθνικού παρελθόντος στον αστερισμό της συνέχειας.

γ. Γιάννης Κουμπουρλής: *Η ελληνική μαρξιστική ιστοριογραφία στο πρώτο μισό του 20ού αιώνα (Γ. Σκληρός, Γ. Κορδάτος, Γ. Ζεύγος, Σ. Μάξιμος)*

- 1) Μαρξιστική και εθνική ιστοριογραφία: συνέχειες και ασυνέχειες. Από την κριτική της έννοιας του "έθνους" στη διαμόρφωση της έννοιας του "λαού".
- 2) Οι Έλληνες μαρξιστές και το Βυζάντιο: από την απαξίωση του "βυζαντινού φεουδαρχισμού" στην αναζήτηση των "πηγών της νεοελληνικής εθνότητας" στο ύστερο Βυζάντιο.
- 3) Οι μαρξιστικές ερμηνείες του Εικοσιένα ως παράγωγα διαφορετικών αναλύσεων για την ταξική πραγματικότητα της ελληνικής κοινωνίας και την κατεύθυνση της επαναστατικής μεταβολής της. Η διαμάχη για τη φυσιογνωμία και τον ιστορικό ρόλο της ελληνικής "αστικής τάξης".
- 4) Τάξεις και έθνη: οι "αντικειμενικές" και οι "υποκειμενικές" συνθήκες της ιστορικής διαμόρφωσής τους στον ιστοριογραφικό λόγο των Ελλήνων μαρξιστών.
- 5) Μεθοδολογικά ζητήματα στην πρώιμη ελληνική μαρξιστική ιστοριογραφία: οικονομικός ντετερμινισμός και οικονομική ιστορία, κριτική της εθνικής ιδεολογίας και ιδεολογικές χρήσεις του ιστορικού υλικού.

Επικοινωνία:

☎ 210 7273587

✉ Γιάννης Κουμπουρλής, ΙΝΕ/ΕΙΕ, Λεωφόρος Βασιλέως Κωνσταντίνου 48, 11635 Αθήνα

💻 koumpri@eie.gr

Όροι εγγραφής και παρακολούθησης σεμιναρίων: Όπως προβλέπονται στον Κανονισμό Σπουδών του Π.Μ.Σ. Ελεύθεροι ακροατές γίνονται δεκτοί με αίτησή τους.

©Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Ιστορίας (2008)